

сфери сприятиме створенню ефективної інноваційної системи регіону, організаційно-економічних і правових передумов для комплексної реалізації науково-технічного і виробничого потенціалу, налагодження ефективної взаємодії між державою, наукою й виробництвом, прискоренню реалізації результатів науково-технічної діяльності, оновленню виробництва на інноваційній основі.

Регіональна політика інноваційного розвитку аграрної сфери має реалізовуватись через стратегічні плани, програми інноваційного розвитку, діяльність підприємств і організацій за умови наявності необхідного організаційно-економічного, правового, кадрового, фінансового та іншого забезпечення. Успіх реалізації стратегії інноваційного розвитку залежить від повноти залучення управлінського, науково-технічного, професійного, виробничого, інтелектуального потенціалу регіону.

СТАН І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

***ІГНАТЬЄВА Т.Г., * АСИСТЕНТ,
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

У сучасних умовах виникає об'єктивна необхідність забезпечення прискореного переходу економіки України на інноваційну модель розвитку, що обумовлюється можливістю отримання значного суспільного ефекту від впровадження інновацій. Так, застосування інновацій сприяє структурним зрушенням і перерозподілу ресурсів за перспективними напрямками соціально-економічного розвитку, зниженню матеріало- та енергоємності виробничих процесів, зростанню продуктивності факторів виробництва, підвищенню конкурентоспроможності товарів і послуг тощо [1, с. 322]. З огляду на викладене, актуальності набуває дослідження стану, особливостей і проблем реалізації інноваційної моделі розвитку підприємств аграрної сфери України, сучасні соціально-економічні, науково-технічні та технологічні аспекти функціонування якої характеризуються глобалізацією ринку,

** Науковий керівник – Губенко В.І., д.е.н., професор*

загостренням на ньому конкуренції товаровиробників, скороченням кількості інноваційно активних підприємств, зниженням рівня зайнятості в інноваційній сфері, відокремленістю інноваційного процесу від НТП тощо.

Дослідженнями встановлено, що перебування економіки України на стадії трансформаційного розвитку відповідним чином впливає на динаміку та інтенсивність інноваційних процесів і не дозволяє здійснити повноцінний перехід галузей народного господарства, зокрема, аграрного сектору, на інноваційну модель соціально-економічного розвитку.

З'ясовано, що вітчизняне законодавство містить значну кількість нормативно-правових актів, які регулюють відносини у інноваційній сфері. Наприклад, у 2009 р. термін «інноваційна діяльність» використовувався у 82 Законах України, в 64 Указах Президента, у 226 Постановах Уряду. Разом з тим, більшість законодавчих актів мають декларативний характер, а їх якість та результативність впливу на розвиток науки та інноваційні процеси залишаються на низькому рівні.

Крім того, в Україні спостерігається прагнення до одночасної підтримки значної кількості науково-технологічних пріоритетів розвитку, що суттєво обмежує можливості проведення обґрунтованої та ефективної інноваційної політики. Наприклад, на період 2003-2013 рр. в Україні визначено 118 середньострокових стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, з яких 24 спрямовано на забезпечення високотехнологічного розвитку сільського господарства і переробної промисловості. В умовах дефіциту фінансових ресурсів відсутні перспективи практичної реалізації такого широкого спектру пріоритетів. Вивчення світового досвіду підтверджує, що країна одночасно може забезпечувати ефективну підтримку не більше десяти пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку [2, с. 15-16].

Аналіз показників соціально-економічного розвитку аграрних підприємств України свідчить про призупинення відтворювального циклу в галузі, уповільнення темпів структурної перебудови виробничого комплексу, зниження значень основних показників інноваційної діяльності. Результати досліджень свідчать, що інноваційна активність аграрних підприємств скоротилася до рівня мінімальних технологічних потреб. Так, за останні роки кількість впроваджених у виробництво зразків нової техніки, винаходів, патентів зменшилась в 5-15 разів відносно рівня 90-х рр. ХХ ст.

Спостерігається низька інтенсивність процесів інноваційного розвитку та скорочення масштабів застосування енергоресурсозберігаючих технологій (нині лише близько 3 % вітчизняних агроформувань застосовують новітні технології світового рівня), відбувається зростання собівартості продукції та зниження її конкурентоспроможності [3, с. 709].

Встановлено, що одним із факторів, які здійснюють вагомий вплив на згорання науково-технічної та інноваційної діяльності у вітчизняних аграрних підприємствах, є дефіцит фінансових ресурсів. Зокрема, нині суб'єкти господарювання в аграрній сфері впроваджують так звані «мікроінновації», реалізація яких не вимагає вкладення значних сум коштів. При цьому, за даними фахівців, переважна частина інвестицій в основний капітал пов'язана не із розробкою й впровадженням вітчизняних технологій і продукції, а з адаптацією імпортованих аналогів, що призводить до поступової деградації вітчизняного науково-технічного потенціалу [4, с. 58].

В умовах дефіциту фінансових ресурсів не функціонують ефективні механізми залучення інвестицій у підтримку інноваційної активності в аграрному виробництві. З'ясовано, що нині аграрна наука на 75 % фінансується за рахунок коштів державного бюджету, тоді як наука країни в цілому – на 39 % [5]. Разом з тим, фактичні обсяги фінансування аграрної науки в цілому та фундаментальних досліджень зокрема нині не перевищують 50 % від потреби, при цьому переважно відбувається фінансування неприбуткових прикладних досліджень. Це зумовлює розпорошення коштів, які вкладаються в науку, унеможливує збільшення інноваційних надходжень від науки до виробництва, спричиняє самоліквідацію наукових шкіл, призводить до виникнення соціальної напруженості тощо [6, с. 61].

Визначено, що на сучасному етапі розвитку господарських відносин рівень державної підтримки інноваційних процесів у аграрній сфері суттєво скоротився, а основним джерелом фінансування витрат на інновації у сільськогосподарських товаровиробників вважають власні (реінвестиційні) кошти [7, с. 183]. Однією з найбільш важливих причин незначного впливу бюджетних видатків на активізацію інноваційної діяльності в аграрних підприємствах України є низька якість та недовикористання потенціалу інвестицій такого виду. Наприклад, нині підтримкою інвестиційно-інноваційних процесів займаються лише декілька структур (Державна інноваційна фінансово-кредитна установа, Державний фонд фундаментальних досліджень, Український фонд

підтримки підприємництва), які не здатні в повній мірі задовольнити попит суб'єктів господарювання на отримання фінансово-кредитної допомоги, і діяльність яких ускладнюється проблемою неповернення запозичених коштів. Крім того, причинами низької віддачі державних інвестицій в аграрному секторі економіки України є політичне середовище, несприятливе для економічного зростання та конкуренції, недоліки у плануванні, управлінні та втіленні потенційно важливих програм сприяння інноваційному розвитку.

Результати досліджень вказують на те, що на сучасному етапі в аграрній сфері України недостатньо розвинута інфраструктура ринку наукової продукції та об'єктів інтелектуальної власності, патентно-ліцензійна справа не будується на ринкових принципах, недосконалим є механізм комерціалізації інновацій тощо [8, с. 271–272]. Крім того, низьким залишається рівень затребуваності результатів аграрної науки сільськогосподарським виробництвом, що закономірно призводить до зниження якості її функціонування [5]. Зокрема, значна частина наукових установ аграрного профілю при виконанні НДДКР здійснюють патентні й маркетингові дослідження формально, що призводить до виконання комерційно безперспективних наукових досліджень і унеможливає реалізацію результатів розробок за ліцензійними договорами або за договорами комерційної концесії. Таким чином, науково-технічна та інноваційна сфера недостатньо інтегруються з виробничою сферою галузі, що призводить до виникнення недоліків при розробці й виконанні науково-технічних та інноваційних програм, неефективного використання бюджетних коштів, суттєвого зниження віддачі вітчизняного інтелектуального капіталу та, в цілому, до втрати позицій вітчизняних аграрних підприємств на світовому ринку.

Отже, доведено, що впровадження інноваційної моделі розвитку аграрних підприємств є важливим фактором прискорення процесів реформування і подолання кризових явищ у сільськогосподарському виробництві України, а також невід'ємною складовою загальносвітового НТП в умовах глобалізації. Встановлено, що в сучасних умовах реалізація інноваційної моделі розвитку аграрних підприємств України супроводжується рядом проблем, а тому вимагає дослідження процесів, об'єктів та явищ інноваційної сфери як системи, що не обмежується відтворенням змін у науці, техніці, технології, а поєднує інвестиційну, фінансову, грошово-кредитну політику, удосконалення організації праці та виробництва в межах складного і багатопланового організаційно-економічного механізму.

Література.

1. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / [Я. А. Жаліло, Л. Б. Базилюк, Л. В. Белінська та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2005. – 388 с.
2. Жилієв І.Б. Особливості формування сучасної національної інноваційної системи України / І. Б. Жилієв // Інвестиції та інноваційний розвиток. – 2009. – № 4. – С. 12–17.
3. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу України [наук. ред. Зубець М. В. та ін.]. – К. : Логос, 2004. – 776 с.
4. Шебаніна О.В. Інвестиційне забезпечення розвитку продовольчого підкомплексу АПК / О. В. Шебаніна // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 56–61.
5. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017.
6. Зубець М.В. Розвиток інноваційних процесів в агропромисловому виробництві: [Моногр.] / М. В. Зубець, С. О. Тивончук. – К.: Аграрна наука, 2004. – 183 с.
7. Рибак Н.О. Інноваційний розвиток як чинник рівноправного входження України у глобальні процеси / Н. О. Рибак, Н. А. Ботвинко // Інноваційний розвиток економіки і фінансів України в умовах глобалізації: зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції (22–24 травня 2008 р.). – Хмельницький, 2008. – С. 181–184.
8. Колодько Т.Г. Механізм комерціалізації інновацій в АПК України: особливості, проблеми та шляхи удосконалення / Т. Г. Колодько // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. Вип. 54. – Харків: ХНТУСГ, 2007. – С. 270–275.

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

***МОЛОКО Н.П.,* СТУДЕНТ,
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

Перехід до інноваційної моделі розвитку економіки - найхарактерніша прикмета сучасного етапу в розвинутих країнах. Інновації - суттєвий елемент підвищення ефективності економіки. Реалізація економічних цілей суспільства пов'язана з інноваційним

* Науковий керівник – Жидовська Н.М., к.е.н., ст. викладач